

DOI: 10.33188/vetheder.997953

Araştırma Makalesi / Research Article

Türkiye’de su ürünleri ve balıkçılık alanında öncü veteriner hekim akademisyenler

Aytaç ÜNSAL ADACA ^{1,a,*}, Berfin MELİKOĞLU GÖLCÜ ^{2,b}, Asuman UYGUNTÜRK ^{3,c}

¹ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, 06110, Dışkapı, Ankara, Türkiye.

² Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, Kurupelit Kampüsü, 55200, Atakum, Samsun, Türkiye.

³ Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı, Değirmenaltı Yerleşkesi, 59030, Tekirdağ, Türkiye.

ORCID: 0000-0002-4958-2350 ^a; 0000-0001-8363-5623 ^b; 0000-0001-6155-1728 ^c

MAKALE BİLGİSİ/

ARTICLE
INFORMATION:

Geliş / Received:

20 Eylül 21

20 September 21

Revizyon/Revised:

12 Ekim 21

12 October 21

Kabul / Accepted:

21 Ekim 21

21 October 21

ÖZET:

Türkiye’de su ürünleri ile ilgili eğitim-öğretim faaliyetleri zooloji bünyesinde başlatılmıştır. Yirminci yüzyıl ortalarından itibaren veteriner fakültesi müfredatında yer alan su ürünleri dersleri ile bu alanda veteriner hekimlere donanım ve yetkinlik kazandırılması amaçlanmıştır. Bu makale ile Türkiye’de su ürünleri ve balıkçılık alanında görev yapan ilk akademisyen veteriner hekimlerin, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi bünyesindeki çalışmalarının gün yüzüne çıkartılarak, veteriner hekimliği tarihine kazandırılması amaçlanmıştır. Veteriner hekimliği öğretiminde su ürünleri alanına ilişkin Arı ve Balık Hastalıkları başlıklı ilk ders 1947-48 eğitim-öğretim döneminde verilmiş, ilk bağımsız kürsü ise 1967 yılında “Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü” adıyla kurulmuştur. Çekirdek kadrosu 1960’lı yıllarda oluşturulan Kürsüde, Türkiye’de su ürünleri ve balıkçılık alanında uzmanlaşan ilk veteriner hekimler yetiştirilmiş, bu öncü bilim insanları veteriner hekimliği öğretimi dışında yurtdışında pek çok akademik çalışmaya imza atmıştır. Ancak, Türkiye’de veteriner hekimliği öğretiminde ağırlıklı olarak memeli hayvanlar üzerine odaklanması ve bu paralelde yükseköğretimde gerçekleştirilen hukuki ve yapısal düzenlemeler; veteriner fakültelerinde su ürünlerine ilişkin eğitim-öğretim faaliyetlerinin kaldırılarak, ilgili anabilim dallarının kapatılması ve bu alanda yetişen bilim insanlarının farklı kurumlara atanması ile sonuçlanmıştır. Bu çalışmayla, veteriner fakültelerinde su ürünleri alanında görev alan öncü veteriner hekim akademisyenlerin gerçekleştirdikleri faaliyetler ile veteriner hekimliği tarihinde ayrıcalıklı bir yer kazandıkları ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler:

Akademisyen

Balıkçılık

Su ürünleri

Veteriner hekim

Veteriner hekimliği

tarihi

Keywords:

Academician

Aquaculture

Fisheries

Veterinarian

Veterinary history

Leading veterinarian academicians in the field of aquaculture and fisheries in Turkey

ABSTRACT:

Education and training activities related to fisheries started under zoology in Turkey. It has been aimed to equip veterinarians with competence in the field of aquaculture and fisheries with the courses included in the curriculum of the faculty of veterinary medicine since the middle of the twentieth century. This article aims to reveal the studies by first academician veterinarians working in the field of aquaculture and fisheries in Turkey under Ankara University Faculty of Veterinary Medicine, and to introduce them to the history of veterinary profession. The first course on fisheries in veterinary medicine, Bee and Fish Diseases, was given in the 1947-48 academic year, and the first independent department was established in 1967 under the name of "Aquaculture, Fisheries and Game Animals". In the Department whose skeleton crew was established in 1960s, the first veterinarians specializing in aquaculture and fisheries in Turkey were trained and these pioneering scientists carried out many academic studies at home and abroad apart from teaching veterinary medicine. However, veterinary medicine teaching that mainly focuses on mammals in Turkey and legal and structural regulations in higher education in parallel with this resulted in the abolition of the education and training activities related to fisheries in veterinary faculties, the closure of the relevant departments and the appointment of scientists trained in this field to different institutions. This study has revealed that the activities of pioneering veterinarian academicians working in the field of fisheries in veterinary faculties have gained a privileged place in the history of veterinary medicine with their scientific activities.

How to cite this article: Ünsal Adaca A, Melikoğlu Gölcü B, Uyguntürk A. Türkiye’de su ürünleri ve balıkçılık alanında öncü veteriner hekim akademisyenler. Vet Hekim Der Derg 2022; 93(1):37-51. DOI: 10.33188/vetheder.997953

* Sorumlu Yazar e-posta adresi / Corresponding Author e-mail address: aytacunsal@ankara.edu.tr

1. Giriş

Türkiye’de su ürünleri ile ilgili öğretim faaliyetleri zooloji alanında başlatılmış, Cumhuriyet’in ilan edilmesinin ardından eğitim-öğretimin her kademesinde gerçekleştirilen yenileşme hareketleri, su ürünleri alanına da yansımıştır (1,2). Bu kapsamda 1928 yılında Marmara Adası Balıkçılık Okulu, 1930 yılında ise ülkenin tek yükseköğretim kurumu olan Darülfünuna bağlı Fen Fakültesi bünyesinde Baltalimanı Zooloji İstasyonu kurulmuştur (3,4,5). Üniversite reformu ile İstanbul Üniversitesi bünyesine geçerek kadrosu genişletilen Hayvanat Enstitüsünde (Zooloji Enstitüsü), su ürünlerinde ilk sistemli incelemeler yapılmış, ancak 1939 yılında II. Dünya Savaşı’nın başlaması ile kapsamlı bir gelişme sağlanamamıştır (6,7).

Savaş yıllarının ardından Türkiye balıkçılığının ekonomik ve teknik açıdan geliştirilebilmesi için Amerika Birleşik Devletleri tarafından 1948-1951 yılları arasında yürürlüğe konulan Marshall Planı desteklerinden yararlanılmasına karar verilmiştir.¹ Kararın uygulanabilmesi amacıyla, önce Baltalimanı’nda deniz laboratuvarı, 1951 yılında ise daha geniş kapsamlı çalışmaları gerçekleştirmek üzere Fen Fakültesi bünyesinde Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü kurulmuştur (6,8)². İzleyen yıllarda Ege Üniversitesine bağlı ikinci bir Hidrobiyoloji Enstitüsü faaliyete başlamıştır (9). Fen Fakülteleri bünyesinde yer alan bu Enstitüler, hidrobiyoloji ve balık biyolojisi konularında birçok bilim insanının yetişmesine olanak sağladığı gibi, biyolojik oşinografi (okyanus bilimi), ihtiyoloji (balık bilimi), deniz biyolojisi ve limnoloji (göller bilimi) konularında yapılan ilk akademik çalışmaların da merkezi olmuştur (1). Diğer taraftan veteriner hekimliği öğretiminde su ürünleri ve balıkçılık alanına ilişkin eğitim-öğretim faaliyetleri Yüksek Ziraat Enstitüsü Veteriner Fakültesinde 1947-1948 eğitim öğretim döneminde başlatılmış, daha sonra Ankara Üniversitesi bünyesine katılan bu fakültede 1967 yılında “Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü” adı altında ilk akademik yapılanma gerçekleştirilerek veteriner hekim akademisyenler tarafından balık yetiştiriciliği üzerine ülke genelinde önemli çalışmalar yürütülmüştür (10,11,12).

Türkiye’de veteriner hekimliği öğretiminde su ürünleri ve balıkçılık alanının tarihsel gelişimine yer veren çeşitli çalışmalar (10,13,14) saptanmıştır. Ancak, veteriner hekimliği öğretiminde su ürünleri alanına ilişkin akademik faaliyetlerin temelini oluşturan Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinde yürütülen çalışmalar özelinde ayrıntılı bilgi veren bütünsel bir yayına rastlanmamıştır. Bu eksiklikten yola çıkılarak hazırlanan makalede, konu ile ilgili ulaşılabilen yazılı ve sözlü kaynakların tarihe kazandırılması gerektiği düşünülerek veteriner fakültelerinde su ürünleri ve balıkçılık alanında faaliyet gösteren ilk veteriner hekim akademisyenlerin çalışmalarını gün ışığına çıkartmak ve veteriner hekimliği tarihine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

2. Gereç ve Yöntem

Makalenin ana materyalini, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi (AÜVF) Dekanlığı Arşivinden sağlanan orijinal belgeler oluşturmuştur. Ayrıca, Milli Kütüphane, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve AÜVF Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dalı Kütüphanesinde bulunan çeşitli kitap, dergi ve fotoğraflar ile AÜVF Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünde görev alan Prof. Dr. Metin Timur, Prof. Dr. Halûk Ergüven, Dr. Öğretim Üyesi Orhan Erdem ve Prof. Dr. Gülten Köksal ile yapılan sözlü görüşmelerden de yararlanılmıştır. İlk elden belgelerin künnyeleri ile sözlü görüşmelerden sağlanan verilere ilişkin açıklayıcı ek bilgiler dipnotlarda gösterilmiştir.

Makalede işlenen veriler, Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinde özellikle de Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünün faaliyette bulunduğu 1967-1982 yılları arasında gerçekleştirilen akademik faaliyetler ile

¹ Yardımın dağıtımı için yetkilendirilen Toprak Mahsulleri Genel Müdürlüğü ile İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Zooloji Enstitüsü arasında bir iş birliği oluşturulmuştur. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Koswig C. Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsünün kuruluş ve vazifeleri. 1. Baskı. İstanbul: İ.Ü. Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü; 1954.

² İstanbul Üniversitesi Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü Yönetmeliği, Osman Yalçın Matbaası, İstanbul, 1951.

sınırlandırılmıştır. Bahsi geçen akademisyenlerin sonradan görev yaptıkları yükseköğretim kurumları veya akademi dışındaki görev yerleri ile ilgili bilgi ve belgeler, bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Elde edilen tüm veriler sağlık bilimleri tarihi metodolojisine göre değerlendirilerek, kronolojik yaklaşımla yazıya aktarılmıştır.

3. Bulgular

Türkiye’de veteriner hekimliği öğretiminde su ürünleri ve balıkçılıkla ilgili ilk girişim, 1947-1948 eğitim-öğretim yılında Yüksek Ziraat Enstitüsü (YZE) Veteriner Fakültesinde “Arı ve Balık Hastalıkları” adlı dersin verilmesidir. Söz konusu dersin, Parazitoloji ve Helmintholoji Kürsüsü hocalarından Prof. Dr. Hasan Şükrü Oytun (Şekil 1) tarafından beşinci sınıf öğrencilerine verildiği tespit edilmiştir.³ YZE bünyesinde faaliyet gösteren Veteriner Fakültesinin 1948 yılında Ankara Üniversitesine bağlanmasının⁴ ardından dersin işleyişinde bir değişiklik olmadığı saptanmıştır. Öğretim görevinin dışında, balık hastalıkları, muayenesi ve sağaltımları hakkında çeşitli çalışmaları yayımlanan Prof. Dr. Hasan Şükrü Oytun’un, belirli dönemlerde Ege ve Karadeniz kıyılarında konuyla ilgili incelemelerde bulunmak üzere görevlendirildiği belirlenmiştir.⁵

Şekil 1: Hasan Şükrü Oytun

Figure 1: Hasan Şükrü Oytun

Dinçer (14), veteriner hekimliği öğretiminde su ürünleri ve balıkçılık alanı ile ilgili ilk bağımsız disiplinin, 1960’lı yıllarda Histoloji ve Embriyoloji Kürsüsü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Zihni Erençin’in girişimleri sonucunda kurulduğunu bildirmiştir. Ankara Üniversitesi Senatosu’nun 16 Mayıs 1967 tarihli kararı ile kurulan “Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü”nün yönetimine 7 Haziran 1967 tarihinde Prof. Dr. Zihni Erençin vekâleten getirilmiştir.⁶ Bununla birlikte, AÜVF çatısı altında 20 Haziran 1967’de Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Uzmanlık Yüksek Okulunun kurulması (11) ile su ürünleri ve balıkçılık alanında Türkiye’nin ilk uzman veteriner hekimleri yetiştirilmeye başlanmıştır.⁷

Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü tarafından verilen dersler teorik derslerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda uygulamaları AÜVF bünyesinde faaliyet gösteren başlıca iki araştırma istasyonunda gerçekleştirilmiştir. Bunlardan ilki Eskişehir’in Çifteler ilçesinde Çifteler Sakaryabaşı Araştırma Enstitüsü adı ile faaliyet göstermiştir. Sakarya nehrinin başlangıç mevkiinde yer alan bu İstasyonda önce beton havuzlarda Almanya’dan getirtilen alabalık, daha sonra toprak havuzlarda ise İsrail’den getirtilen sazan balığı yanında gelin balığı, tilapia, kadife balığı, yayın balığı ve tatlı su istavriti (kerevit) yetiştirilmiştir. Diğer istasyon ise Sivas’ta kurulan Sivas Gürün Alabalık Tesisleridir. Özellikle alabalık yetiştiriciliği amacıyla yapılan sağım ve dölleme işlemlerinin bu tesiste yapıldığı kaydedilmiştir.^{7,8}

³ 23 Haziran 1948 tarihli Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Yapılan İmtihanlara Ait Protokol, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁴ 5234 sayılı Üniversiteler Kanununa Ek Kanun. 7 Temmuz 1948 tarih ve 6951 sayılı Resmi Gazete.

⁵ Hasan Şükrü Oytun’un Özlük Dosyası, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁶ 7 Haziran 1967 tarih ve 111 sayılı AÜVF Profesörler Kurulu Kararı, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁷ Zihni Erençin’in Özlük Dosyası, AÜVF Dekanlık Arşivi.

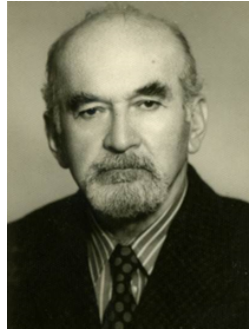
⁸ Metin Timur’un 13 Nisan 2018 tarihli kendi el yazısıyla kaleme aldığı “Ülkemizde Su Ürünleri Eğitimi ve Üretimindeki Gelişmeler” başlıklı Yazı.

Çekirdek kadrosu 1960'lı yıllarda oluşturulan Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsünün ilk asistanı olan Halûk Ergüven 1967 yılında, İsmet Baran ise 1969 yılında kürsüdeki görevine başlamıştır. İzleyen süreçte genişleyen bu kadroya, sırasıyla Gülten (Pirinççi) Köksal (1971), Orhan Erdem (1971), Fikri Aydın (1973), Selçuk Seçer (1976) ve Metin Timur (1979) katılmıştır.

Yükseköğretim Kanunu'nun 1981 yılında yürürlüğe girmesinin ardından, 1982'de su ürünleri yüksekokullarının açılması kararlaştırılmış ve İstanbul, Ege, Akdeniz, Çukurova, Ondokuz Mayıs ve Fırat Üniversiteleri Su Ürünleri Yüksekokulları ile Karadeniz Teknik Üniversitesi Sürmene Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulunun kurulmasına ilişkin yasal altyapı oluşturulmuştur.⁹ Diğer taraftan Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından Türkiye'deki tüm üniversite Rektörlüklerine gönderilen "Veteriner Fakültelerinde Eğitim-Öğretim Planıyla İlgili İlkeler" uyarınca veteriner fakültelerinde kürsülerin yerine anabilim dalları oluşturulmuş, bazı kürsüler kapatılırken, bazıları birleştirilerek müfredat yenilenmiştir. Bu kapsamda AÜVF bünyesinde yer alan Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünün aynı yıl kapatılarak, kürsü derslerinin seçmeli ders statüsüne alındığı¹⁰ (15), uygulama derslerinin yapıldığı Çifteler Sakaryabaşı Araştırma Enstitüsü ve Sivas Gürün Alabalık Tesisinin ise Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesine devredilmiştir.⁸ Kapatılan diğer kürsülerle birlikte Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünde görev alan öğretim üyeleri ise üniversitelerin çeşitli fakülte ve birimlerinde görevlendirilmiş (15), özellikle yeni kurulan Su Ürünleri Yüksekokullarının temel öğretim kadrosunu oluşturmuştur (13). AÜVF Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü öğretim elemanlarının akademik yaşamları sırasıyla aşağıda yer almaktadır.

Prof. Dr. Zihni Erençin

Manisa'da 1910 yılında doğan Zihni Erençin (Şekil 2), 1937'de YZE Veteriner Fakültesinden mezun olmuştur. Akademik yaşamına 1938 yılında Anatomi Enstitüsü asistanı olarak başlayan Erençin; 1944'te doktor, 1948'de doçent unvanı almış, 1954 yılında profesörlüğe yükseltilmiştir.⁷ Prof. Dr. Erençin, Temmuz 1954-1956 yılları arasında AÜVF Dekanlığı, Haziran 1957-1959 döneminde ise Ankara Üniversitesi Rektörlüğü görevlerini yürütmüş⁷; Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünün kurulmasının ardından 7 Haziran 1967 tarihinde Kürsü başkanlığına getirilmiştir.¹¹

Şekil 2: Zihni Erençin

Figure 2: Zihni Erençin

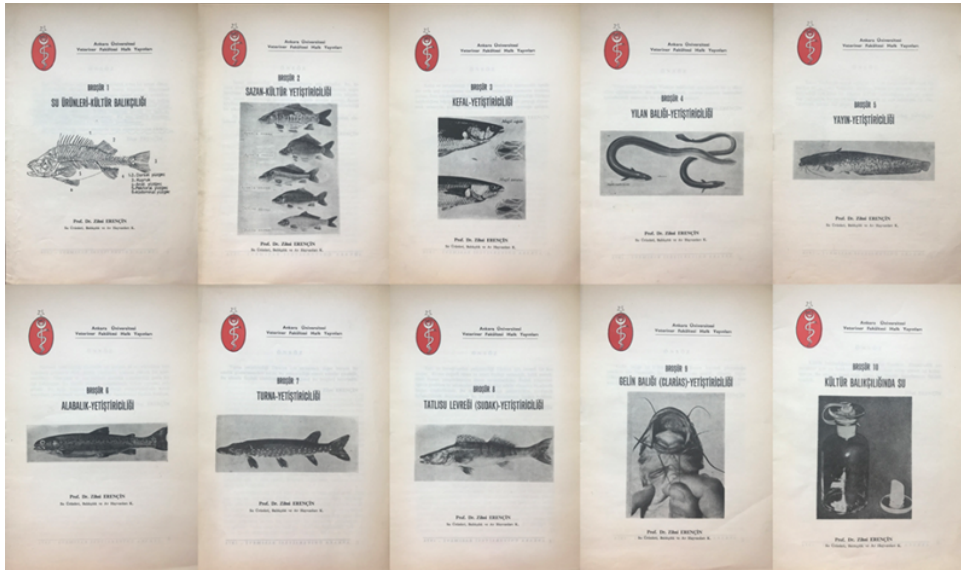
⁹ Yükseköğretim Kanunu, 6 Kasım 1981 gün ve 17506 sayılı Resmi Gazete; Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, 20 Temmuz 1982 gün ve 17760 sayılı Resmi Gazete.

¹⁰ Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından AÜVF Dekanlığına gönderilen 18 Ağustos 1982 ve 2960 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

¹¹ 7 Haziran 1967 tarih ve 111 sayılı AÜVF Profesörler Kurulu Kararı, AÜVF Dekanlık Arşivi.

Kürsü yönetimine atandıktan sonra konuyla ilgili çalışmalara başlayan Erençin'in, öncelikle Anatomi Kürsüsünde görev yapan Doç. Dr. Eşref Deniz'le birlikte Karadeniz ve Doğu bölgelerinde incelemelerde bulunmak üzere araştırma gezilerine gönderildiği belirlenmiştir.¹² İzleyen yıllarda Zihni Erençin öncülüğünde gerek Türkiye'nin dört bir yanına gerekse yurtdışına öğrenim, inceleme ve araştırmalarda bulunmak üzere çeşitli gezilerin düzenlendiği anlaşılmıştır. Konu ile ilgili olarak, Erençin'in 1971 yılında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde planlanan altı aylık bir inceleme programına katıldığı belirlenmiştir. Programa göre, Birleşik Krallık'ın kuzeyinde kültür balıkçılığı kurumları ile özel işletmeler, güney bölgesinde ise deniz balıkçılığı işletmelerini incelemiştir. Fransa'nın Pireneler bölgesinde alabalık yetiştiriciliği üzerinde çalışmış; Almanya'da elektroşok kurslarına katılarak ilgili kurumlara ve Kiel'de bulunan balıkçılık enstitülerine gitmiştir. Avusturya'da kuluçka istasyonlarını gezerek buradaki çalışmaları incelemiş; Yugoslavya'da turna ve sazan balığı yetiştirme istasyonlarını ziyaret ederek, özel yetiştiricilikte pazarlama ve kazanç olanaklarını değerlendirmiştir.¹³

Prof. Dr. Zihni Erençin, Kürsü araştırmaları kapsamında gerçekleştirilen kültür balıkçılığı çalışmalarının, ülkede yeni bir uygulama kampanyasına dönüştüğünü ifade etmiştir. Söz konusu çalışmalar doğrultusunda Türkiye'nin protein kaynaklarının geliştirilmesi ve yeni bir işletmecilik alanının ortaya çıkarılması hedeflenmiş, konuya ilişkin yayınların da basılmasına karar verilmiştir.¹⁴ Erençin tarafından sırasıyla "Su Ürünleri-Kültür Balıkçılığı", "Sazan-Kültür Yetiştiriciliği", "Kefal-Yetiştiriciliği", "Yılan Balığı-Yetiştiriciliği", "Yayın-Yetiştiriciliği", "Alabalık-Yetiştiriciliği", "Turna-Yetiştiriciliği", "Tatlı Su Levreği (Sudak)-Yetiştiriciliği", "Gelin Balığı (Clarias)-Yetiştiriciliği" ve "Kültür Balıkçılığında Su" olmak üzere 1974-75 yıllarında 10 ayrı başlık halinde çok sayıda broşür yayımlanmıştır (Şekil 3).¹⁵

Şekil 3: Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinde Halk Yayını olarak basılan broşürler

Figure 3: Brochures published as Public Publishing at Ankara University Faculty of Veterinary Medicine

¹² 12 Temmuz 1967 tarih ve 147 sayılı AÜVF Profesörler Kurulu Kararı, AÜVF Dekanlık Arşivi.

¹³ Su Ürünleri Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünden AÜVF Dekanlığına gönderilen 22 Şubat 1971 tarih ve 876 sayılı Belge; AÜVF Dekanlığından Rektörlüğe gönderilen 23 Ekim 1971 tarih ve 5137 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

¹⁴ Su Ürünleri Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünden AÜVF Dekanlığına gönderilen 28 Haziran 1972 tarih ve 3365 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

¹⁵ Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun AÜVF Dekanlığına gönderdiği 9 Eylül 1974 tarih ve 27-74 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

AÜVF ve dönemin Köyişleri Bakanlığı arasında düzenlenen protokol gereğince elverişli bölgelerdeki Köy Kalkınma Kooperatiflerinin balıkçılık kooperatiflerine dönüştürülmesi amaçlanmış; gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda 1972-73 döneminde Çatalca, Düzce, Bolu, Ladik, Maraş ve Isparta'da kuluçka evleri, larva kanalları ve büyütme havuzları içeren kooperatifler yapılarak, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden getirilen kültür balıkları bu işletmelere yerleştirilmiştir (13). İzleyen yıllarda, kurulan balıkçılık kooperatiflerine Kürsü akademik personeli tarafından danışmanlık yapıldığı saptanmıştır.¹⁶

Prof. Dr. Zihni Erençin, çalışmalarıyla ilgili olarak çeşitli tarihlerde Trakya bölgesindeki illerde, Bolu, Abant Gölü, Eskişehir, Sivrihisar, Çifteler, Sakaryabaşı, Musaözü Barajı, Sakarya Nehri, Eber Gölü, Antalya, Manavgat, Alanya, Mersin, Adana, Antakya, Urfa, Diyarbakır, Sivas, Ceylanpınar, Trabzon, Erzurum, Ağrı, Van, Muş, Elazığ, Malatya, Manisa, İzmir, Aydın, Muğla, Denizli, Afyon illerinde incelemelerde bulunduğu tespit edilmiştir.⁷

Prof. Dr. Erençin, vekâleten atandığı Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü Başkanlığına 1974 yılında asaleten atanmış, 13 Temmuz 1980 tarihinde Ankara Üniversitesinden emekli olmasının ardından⁷, İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesinde 1982 yılına kadar ders vermeye devam etmiştir (14).

Prof. Dr. Halûk Ergüven

İstanbul'da 1939 yılında doğan Halûk Ergüven (Şekil 4), 1965 yılında AÜVF'den mezun olmuştur. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji Kürsüsünde 1965-1967 yılları arasında asistanlık görevini sürdüren Ergüven, 29 Ağustos 1967 tarihinde Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünde göreve başlamıştır.¹⁷

Şekil 4: Halûk Ergüven

Figure 4: Halûk Ergüven

Ergüven, Dr. İsmet Baran ile 1971 yılında Almanya'dan getirilen alabalık yumurtalarını Bolu ili Abant Gölü kuluçka istasyonuna götürmek üzere görevlendirilmiş;¹⁸ 27 Haziran 1971-1 Temmuz 1971 tarihleri arasında Devlet Planlama Teşkilatı Üçüncü Beş Yıllık Planıyla ilgili olarak Baltalimanı Mikrobiyoloji Enstitüsünde çalışmalarda bulunmuştur.¹⁹ Aynı yılın Temmuz ayında bir proje kapsamında İstanbul ve Eskişehir'de bilimsel faaliyetlerini sürdürmüştür.²⁰

¹⁶ Ankara Üniversitesi Rektörlüğünün AÜVF Dekanlığına gönderdiği 8 Nisan 1974 tarih ve 02975 sayılı Belge; Ankara Üniversitesi Rektörlüğünün AÜVF Dekanlığına gönderdiği 8 Kasım 1975 tarih ve 100092 sayılı Belge; AÜVF Dekanlığının Su Ürünleri Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsüne gönderdiği 18 Aralık 1973 tarih ve 10094 sayılı, 31 Aralık 1976 tarih ve 9109 sayılı ve 1 Mart 1979 tarih ve 1166 sayılı Belgeler, AÜVF Dekanlık Arşivi.

¹⁷ Halûk Ergüven'in Özlük Dosyası, AÜVF Dekanlık Arşivi.

¹⁸ Veteriner Fakültesi Dekanlığına hitaben yazılan 4 Şubat 1971 tarih ve 23 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

¹⁹ 28 Haziran 1971 tarih ve 170 sayılı Veteriner Fakültesi Profesörler Kurulu Kararı, AÜVF Dekanlık Arşivi.

²⁰ Veteriner Fakültesi Dekanlığına hitaben yazılan 21 Temmuz 1971 tarihli ve 4154 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

“Abant Alabalığının (*Salmo trutta Abanticus*) Dişi Üreme Sistemi Morfolojisi Üzerinde Araştırmalar” adlı doktora tezini başarıyla tamamlayan Ergüven, 22 Aralık 1971 tarihinde doktor unvanı kazanmıştır.²¹ Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü Başkanı Prof. Dr. Zihni Erençin, Dr. Ergüven’in “Abant alabalığının (*Salmo trutta abanticus*) seleksiyon yolu ile geliştirilip üretilmesi ve çevre şartlarının üretime etkisi” başlıklı çalışmasının Türkiye’de ilk defa uygulandığını ve “dünya çapında yenilik getirecek” nitelikte olduğunu, 27 Haziran 1971 tarihli belge ile Veteriner Fakültesi Dekanlığına bildirmiştir.²² Veteriner Fakültesi Profesörler Kurulu Kararı (1 Mart 1972 tarih ve 49 sayılı) ile bu çalışmanın dünya çapında önemli bir gelişme olduğu kabul edilmiştir.²³

Dr. Ergüven, Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Uzmanlık Yüksek Okulunda haftalık üç saat olarak belirlenen su ürünleri uygulama derslerini yürütmek üzere 1975 yılında görevlendirilmiştir.²⁴ Derslerin yanı sıra, Ankara Üniversitesi bünyesinde görev yaptığı süre zarfında kürsü çalışmalarına ilgili olarak çeşitli tarihlerde Hatay, Antakya, Adana, İçel, Mersin (Silifke, Taşucu) Eskişehir (Sakaryabaşı, Çifteler), Bolu, İstanbul, Beypazarı, Nallıhan, Trakya illeri, Çayırhan-Sarıyer Barajı, Trabzon, Erzurum, Ağrı, Van, Muş, Elazığ ve Malatya illerinde incelemeler yaptığı belirlenmiştir.¹⁷

Dr. Halûk Ergüven, akademik görevine Mayıs 1977 tarihinde İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Su Ürünleri Kürsüsünde devam etmek üzere Ankara Üniversitesinden ayrılmıştır. Bu kurumda 1979 yılında Doçent unvanı almış, ardından 1983-1986 yılları arasında kurucu Müdür olarak görev yaptığı İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Yüksekokulunda 1988 yılında Profesörlüğe yükseltilmiştir.²⁵

Prof. Dr. İsmet Baran

Malatya’da 1940 yılında doğan İsmet Baran (Şekil 5), 1965 yılında AÜVF’den mezun olmuş, mezuniyetinin ardından beş ay süreyle Tarım Bakanlığı Konya Zootekni Araştırma Kurumunda veteriner hekim olarak çalışmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 1416 sayılı Yasa uyarınca Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinde balıkçılık üzerine doktora yaptırmak amacıyla açılan sınavı kazanarak, 25 Şubat 1966 tarihinde Almanya’ya gitmiştir.²⁶

Şekil 5: İsmet Baran

Figure 5: İsmet Baran

Baran, Münih’te Ludwig Maximilian Üniversitesi Veteriner Fakültesinde Su Ürünleri-Balıkçılık Kürsüsünde Hidrobiyoloji Dalında kredili kursları takip etmiştir. Ardından, 1967 yılında suni balık üretimi üzerinde çalışmalara başlamış ve bu konuda yetki belgesi (lisans) almaya hak kazanmıştır.

²¹ Halûk Ergüven’in Özlük Dosyasında yer alan 15 Aralık 1971 tarihli Rapor, AÜVF Dekanlık Arşivi.

²² Prof. Dr. Zihni Erençin tarafından Veteriner Fakültesi Dekanlığına hitaben yazılan 27 Haziran 1971 tarihli Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

²³ 1 Mart 1972 tarih ve 49 sayılı Veteriner Fakültesi Profesörler Kurulu Kararı, AÜVF Dekanlık Arşivi.

²⁴ Veteriner Fakültesi Dekanlığından Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Uzmanlık Yüksek Okulu Müdürlüğüne hitaben yazılan 9 Haziran 1975 tarihli ve 4093 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

²⁵ Prof. Dr. Halûk Ergüven ile yapılan 21 Nisan 2021 tarihli telefon görüşmesi.

²⁶ İsmet Baran’ın Özlük Dosyası, AÜVF Dekanlık Arşivi.

Veteriner Hekim Baran, Münih Üniversitesinde tamamladığı “Untersuchungen über die Nahrungsaufnahme des Karpfens bei niedrigen Temperaturen (Düşük Sıcaklıklarda Sazan Balıklarının Beslenmesi Üzerine Araştırmalar)” başlıklı tez çalışmasıyla, 7 Şubat 1969 tarihinde doktor unvanı almıştır. Dr. Baran, 23 Temmuz 1969’da AÜVF Su Ürünleri ve Balıkçılık Kürsüsüne öğretim görevlisi olarak atanmıştır.²⁷ Bu tarihten dört yıl sonra, Dr. Baran, hazırlamış olduğu “Gökkuşuğu alası *Salmo Gairdneri irideus*’un (Richardson 1836) Çifteler-Sakaryabaşı Balık Üretim ve Araştırma İstasyonunda Adaptasyon Olanakları” başlıklı çalışması ile 30 Kasım 1973 tarihinde üniversite doçenti unvanı kazanmıştır.^{27,28}

Doç. Dr. Baran, “Çifteler-Sakaryabaşı Balık Üretim ve Araştırma İstasyonunda Gökkuşuğu Alabalığının (*Salmo gairdneri irideus* (Richardson, 1836) Beslenmesinde Yöresel Olanakların Değerlendirilmesi ile İlgili Uygulamalar” başlıklı profesörlük takdim tezi ile 12 Temmuz 1979 tarihinde profesörlüğe yükseltilmiştir.^{27,29}

Prof. Baran, çalışmalarıyla ilgili olarak çeşitli tarihlerde Eskişehir (Sakaryabaşı, Çifteler), Bolu (Abant Gölü), Isparta, Burdur, Antalya, Muğla, Denizli, Sivas, Elazığ, Samsun illerinde görevlendirilmiştir. Prof. Dr. İsmet Baran, 9 Aralık 1980 tarihinden itibaren iki yıl süreyle AÜVF Dekanlığı görevini yürütmüş,²⁶ İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Yüksekokulunun faaliyete geçmesinin ardından Ankara Üniversitesinden nakil ile görevlendirilerek adı geçen Yüksekokulda akademik faaliyetlerini sürdürmüştür (16).

Prof. Dr. Gülten Köksal

Malatya’da 1944 yılında doğan Gülten (Pirinççi) Köksal (Şekil 6), 1968 yılında AÜVF’den mezun olmuş,³⁰ Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Uzmanlık Yüksek Okulu Su Ürünleri Bilim Dalı uzman adaylığı görevine 18 Şubat 1971 tarihinde başlamıştır.³¹

Şekil 6: Gülten Köksal

Figure 6: Gülten Köksal

“Türkiye’de Üretilen Tatlı Su İstakozu (*Astacus leptodactylus* Esch.) Üzerinde Biyometrik İncelemeler” başlıklı doktora tezi ile Su Ürünleri ve Hastalıkları dalında 12 Şubat 1977 tarihinde doktor unvanı ve yetkisi almaya hak kazanmıştır. Dr. Köksal, lisansüstü çalışmalar yapmak üzere 1 Şubat 1978’den başlayarak dokuz ay süre ile Viyana Üniversitesi Limnoloji Enstitüsünde görevlendirilmiştir.³²

²⁷ “Yaşam Öyküsü” başlıklı imzalı otobiyografi, İsmet Baran’ın Özlük Dosyası, AÜVF Dekanlık Arşivi.

²⁸ Raportör Prof. Dr. Eşref Deniz imzalı, AÜVF Su Ürünleri ve Balıkçılık Bilim Dalı Doçentlik Jürisi Başkanlığına hitaben yazdığı “Dr. İsmet Baran’ın Tezi Hakkında Ortak Rapor” başlıklı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

²⁹ Akademik Personel Bilgi Formu, İsmet Baran’ın Özlük Dosyası, AÜVF Dekanlık Arşivi.

³⁰ Gülten Köksal’ın Özlük Dosyası, AÜVF Dekanlık Arşivi.

³¹ AÜVF Dekanlığından Ankara Valiliği Veteriner İşleri Müdürlüğüne hitaben yazılan 20 Mart 1971 tarihli ve 1162 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

³² AÜVF Dekanlığına hitaben yazılan 31 Ekim 1978 tarihli ve 9007 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

Dr. Köksal, Su Ürünleri ve Hastalıkları Biriminde 5 Temmuz 1982 tarihinde yardımcı doçent olmuştur. Doçentlik sınavına 30 Mart 1982 tarihinde “Akşehir Gölü İstakozunun (*Astacus leptodactylus* Nordmann, 1942) Sakaryabaşı Araştırma İstasyonunda Üretimi ve Genç Yavruların Beslenmesi Üzerinde İncelemeler” başlıklı doçentlik tezi ile başvurmuş, 8 Aralık 1982 tarihinde üniversite doçenti unvanını almıştır. Kürsünün kapatılmasının ardından Doç. Dr. Köksal, “Ankara Üniversitesi’ne bağlı Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Bölümünde ya da Ankara Üniversitesine bağlı Fakültelerden herhangi birinde” kendi bilim alanıyla ilgili olarak görev alma talebinde bulunduğu belirlenmiştir.³³ Bunun üzerine, 30 Haziran 1983 tarihinde AÜ Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Bölümünde akademik görevine başlamış, 17 Temmuz 1989’da bu alanda profesörlüğe yükseltilmiştir. Prof. Dr. Köksal, AÜ Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Bölümünden 1 Aralık 2006 tarihinde emekliye ayrılmıştır.³⁴

Dr. Öğretim Üyesi Orhan Erdem

Erzincan’da 1938 yılında doğan Orhan Erdem (Şekil 7), 1965’te AÜVF’den mezun olmuş,³⁵ Su Ürünleri Bilim Dalı uzman adaylığı görevine 15 Mart 1971 tarihinde başlamıştır.³⁶ “Ankara Yöresi Göl, Baraj Ve Akarsularındaki Balıkların Tespit ve Tanımlanması” çalışmasıyla ilgili olarak çeşitli tarihlerde Eskişehir, Bolu Abant Gölü, Beypazarı, Çubuk, Kızılcahamam, Çankırı, Kırşehir, Kırıkkale, Çorum, Sivas illerinde incelemeler yapmıştır.³⁷

Şekil 7: Orhan Erdem

Figure 7: Orhan Erdem

Erdem, “Çeşitli Balıklarda Döl Almada Öncelikli Olarak Hipofiz Bezinin Kullanılması ve Sazan Balıklarından Hipofiz Bezinin Elde Edilmesi” başlıklı uzmanlık tezini 1974 yılında tamamlamış; “Turna Balığının (*Sos lucius* line 1758) Yapay Yolla Üretimi ve Yavrularının Beslenmesi Üzerine Araştırmalar” başlıklı tezi ile 1981 yılında doktor unvanı almıştır.³⁵ Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ne bağlı Sinop Su Ürünleri Yüksekokulunun yardımcı doçent kadrosuna 1984 yılında atanan Erdem, sonradan Sinop Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi adını alan bu kurumdan 30 Haziran 2000 tarihinde emekliye ayrılmıştır.³⁸

³³ Gülten Köksal’ın AÜVF Dekanlığına hitaben yazdığı, 16 Kasım 1982 tarihli ıslak imzalı otobiyografisi, AÜVF Dekanlık Arşivi.

³⁴ Gülten Köksal ile 15 Eylül 2021 tarihinde yapılan telefon görüşmesi.

³⁵ Orhan Erdem’in Özlük Dosyası, AÜVF Dekanlık Arşivi.

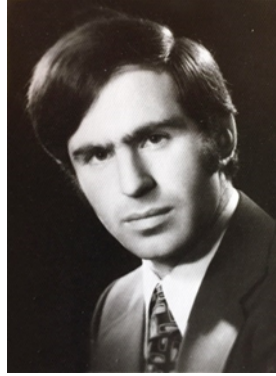
³⁶ Veteriner Fakültesi Dekanlığından Ankara Valiliği Veteriner İşleri Müdürlüğüne hitaben yazılan 20 Mart 1971 tarihli ve 843 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

³⁷ Tarım Bakanlığı Veteriner İşleri Genel Müdürlüğünden AÜVF Dekanlığına hitaben yazılan 11 Ocak 1972 tarih ve 170-2 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

³⁸ Orhan Erdem ile 17 Eylül 2021 tarihinde yapılan telefon görüşmesi.

Prof. Dr. Fikri Aydın

Kandıra'da (Kocaeli) 1944 yılında doğan Fikri Aydın (Şekil 8), 1967 tarihinde AÜVF'den mezun olmuş,³⁹ 30 Mayıs 1973 tarihinde AÜVF'de Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü asistanlığına atanmıştır.⁴⁰ Hazırladığı “Yayın Balığında (Silurus glanis L.1758) Yarı Kontrollü Üretim Olanaklarının İncelenmesi” konulu doktora tezi⁴¹ ile 4 Haziran 1980 tarihinde doktor unvanı almıştır.³⁹

Şekil 8: Fikri Aydın

Figure 8: Fikri Aydın

Dr. Fikri Aydın, 1981 yılında öğrenim, inceleme ve araştırmalarda bulunmak üzere altı ay süreyle Almanya'da Hannover Veteriner Yüksekokulu Balık Hastalıkları ve Balık Yetiştiriciliği Enstitüsünde (Institut für Fischkrankheiten und Fischaltung der Tierärztlichen Hochschule Hannover) görevlendirilmiştir.^{42,43} AÜVF Su Ürünleri ve Hastalıkları Biriminde doktor araştırma görevlisi iken 24 Kasım 1982 tarihinde verdiği dilekçe⁴⁴ ile AÜ Ziraat Fakültesinde Su Ürünleri Bölümüne araştırma görevlisi olarak atanmıştır. Akademik hayatına adı geçen Fakültede devam eden Prof. Dr. Fikri Aydın, AÜ Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Bölümünden emekliye ayrılmıştır (17).

Prof. Dr. Selçuk Seçer

Zonguldak'ta 1945 yılında doğan Selçuk Seçer (Şekil 9), 1969 yılında AÜVF'den mezun olmuştur. Mezuniyetin ardından yedi ay süreyle Et-Balık Kurumunda, daha sonra ise Sivas Veteriner İşleri Müdürlüğünde veteriner hekim olarak görev yapmıştır.⁴⁵ Seçer, 1970 yılında MEB adına 1416 sayılı Yasa uyarınca Almanya'ya gitmiş, 30 Ekim 1971 ile 30 Haziran 1976 tarihleri arasında balıkçılık üzerine “Morphologische Untersuchungen am Verdauungstrakt des Grasfisches (Ctenopharyngodon idella Val.)” başlıklı doktora çalışmasını tamamlayarak 1976 yılında Türkiye'ye dönmüştür.⁴⁶ Dr. Selçuk Seçer, 24 Haziran 1976 tarihinde Su Ürünleri ve Hastalıkları Birimindeki

³⁹ Fikri Aydın'ın Özlük Dosyası, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁴⁰ Rektörlük makamına hitaben yazılan 31 Mayıs 1973 tarihli ve 3564 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁴¹ Fakülte Kurulu'nun 7 Mayıs 1980 tarih ve 91 sayılı Kararı, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁴² İsmet Baran ve Gülten Köksal imzalı 11 Mayıs 1981 tarihli ve 63 sayılı Kürsü Kurulu Kararı, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁴³ AÜVF Dekanlığına hitaben yazılan 2 Mart 1982 tarihli ve 118 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁴⁴ Fikri Aydın'ın AÜVF Dekanlığına hitaben yazdığı 24 Kasım 1982 tarihli ıslak imzalı dilekçesi, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁴⁵ Selçuk Seçer'in Özlük Dosyası, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁴⁶ Fakülte Kurulu'nun 2 Haziran 1976 gün ve 110 sayılı kararı uyarınca kurulan Komisyonun “Dr. Selçuk Seçer'e ait Araştırma Görevlisi Komisyon Raporu” başlıklı ıslak imzalı Belgesi, AÜVF Dekanlık Arşivi.

görevine başlamış⁴⁷ ve Nisan 1983 tarihinde yardımcı doçent olarak akademik faaliyetlerine devam etmiştir.⁴⁸ Dr. Seçer, AÜVF'de öğretim üyesi iken AÜ Ziraat Fakültesine atanarak buradaki görevine 31 Ağustos 1983 tarihinde başlamıştır.⁴⁹ AÜ Ziraat Fakültesinde 1988 yılında doçent unvanı alan Seçer, 1993 yılında profesörlüğe yükseltilmiş (18), 2012 yılında AÜ Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölümünden emekliye ayrılmıştır (17).

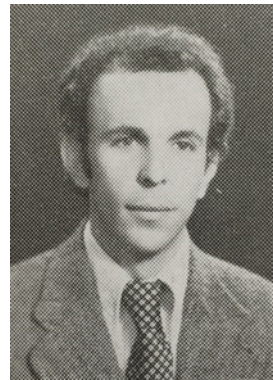

Şekil 9: Selçuk Seçer

Figure 9: Selçuk Seçer

Prof. Dr. Metin Timur

Sivas'ta 1944 yılında doğan Metin Timur (Şekil 10), 1969 yılında AÜVF'den mezun olduktan sonra kısa süre Ankara'da veteriner hekimlik yapmış,⁵⁰ 1970 yılında 1416 sayılı Kanun kapsamında yurtdışı doktora sınavını kazanarak İngiltere'ye gönderilmiştir.⁵¹ Timur, Stirling Üniversitesinde Akuatik Patobioloji Departmanında dil balıkları üzerine "A Model Study of Carrageenin Granuloma in the Plaice (*Pleuronectes platessa* L.)" başlıklı doktora tezini tamamlayarak 15 Eylül 1975 tarihinde doktor unvanı almıştır.⁵⁰

Şekil 10: Metin Timur

Figure 10: Metin Timur

⁴⁷ AÜVF Dekanlığına hitaben yazılan 12 Ağustos 1976 tarih ve 505 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁴⁸ AÜ Rektörlüğü'nden tebliğ edilen 14 Nisan 1983 tarih ve 4201 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁴⁹ 6 Eylül 1983 tarih ve 35 sayılı Veteriner Fakültesi Fakülte Kurulu Kararı, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁵⁰ Metin Timur'un Özlük Dosyasında yer alan Özgeçmiş başlıklı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁵¹ Metin Timur'un AÜVF Dekanlığına hitaben yazdığı 5 Nisan 1978 tarihli ıslak imzalı dilekçesi, AÜVF Dekanlık Arşivi.

Yurt dışında bulunduğu yıllarda elektron mikroskobu konusunda eğitim alan sayılı Türk bilim insanlarından biri olan Dr. Metin Timur'un, yurda dönüşünde kadro sıkıntısı nedeniyle AÜVF Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsüne alınması mümkün olmamış, bunun üzerine 1975 yılında Genel ve Deneysel Patoloji Kürsüsüne uzman olarak ataması gerçekleşmiştir.⁸ Balık hastalıkları ile çalışmalarını sürdüren Timur, Kasım 1976 tarihinde Su Ürünleri ve Balıkçılık Araştırma Enstitüsü asıl üyeliğine seçilmiştir.⁵² Aynı yıl, AÜ Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Kürsüsüne yürütülen "Bitkisel Protein Kaynaklarının Alabalıklarda Kimyasal ve Histopatolojik Değişimlere Etkisi Üzerinde Araştırmalar" başlıklı projede görevlendirilmiştir.⁵³ Bununla birlikte, 1977 yılında Elazığ Veteriner Fakültesi Su Ürünleri Kürsüsü Alabalık Tesislerinde görülen birtakım hastalıklarla ilgili materyal toplamak amacıyla Elazığ'da,⁵⁴ kültür balıkçılığı ve hastalıkları konusunda ilgili araştırmalar yapmak üzere Temmuz 1977 tarihinde Kıbrıs'ta⁵⁵ bulunduğu saptanmıştır.

AÜVF Fakülte Kurulu Kararı⁵⁶ uyarınca 13 Haziran 1978 tarihinde Su Ürünleri ve Balıkçılık Araştırma Enstitüsünde uzman kadrosunda görev yapmaya başlayan Timur⁵⁷, 13 Kasım 1979 tarihinde Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlık Bilimleri Uzmanlık Yüksek Okulu Su Ürünleri ve Hastalıkları Bilim Dalına asistan olarak atanmıştır.⁵⁸

"Yılan Balığı (Anguilla Anguilla Linnaeus, 1758) Beslenmesinde Uygulanan Rasyonların Gelişme ve Histopatolojik Yönünden Etkilerinin Araştırılması" başlıklı doçentlik tezini⁵⁹ başarıyla tamamlayan Timur, 19 Kasım 1981 tarihinde üniversite doçenti unvanı kazanmıştır.⁶⁰ Doç. Dr. Timur'un ayrıca Türk Standartları Enstitüsüne bağlı Ziraat Hazırlık Grubunun 1981-1982 iş programı çerçevesinde yer alan "Balık Hastalıkları ile İlgili Terim ve Tanımlar" standardının hazırlanması konusunda görevlendirildiği belirlenmiştir.⁶¹

Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünün kapatılması üzerine Doç. Dr. Metin Timur, Ankara Üniversitesi'nde başladığı akademik yaşamına, 21 Aralık 1983 tarihinden itibaren Akdeniz Üniversitesi Eğirdir Su Ürünleri Yüksekokulunda devam etmiştir.⁸

4. Tartışma ve Sonuç

Türkiye'de su ürünleri ve balıkçılıkla ilgili ilk akademik çalışmaların Fen Fakültelerinde kurulan Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüleri ile başladığı (1) kabul edilmektedir. Sözü edilen çalışmaların daha çok Türkiye'de bulunan su ürünleri ve balıkların tür özellikleri ve çevre koşullarının değerlendirilmesi gibi mevcut durumun araştırılması üzerinde durduğu söylenebilir. Bu durum, Araştırma Enstitülerinin "başta deniz, göl ve akarsularda yapılacak her türlü biyoloji, hidrografi ve hidroşimi çalışmalarına yoğunlaşmayı" amaçlaması² ile açıklanabilir. Çeşitli balık ve sucul canlıların yetiştiriciliği üzerine gerçekleştirilen çalışmaların ise özellikle AÜVF Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünde ivme kazandığı ileri sürülebilir. Prof. Dr. Zihni Erençin yönetiminde faaliyete başlayan AÜVF Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü akademik kadrosu tarafından gerçekleştirilen çalışmalar^{7,17,26,30,35,39,45,50} (19), bunun bir kanıtı olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte, Türk veteriner hekimliği öğretiminde yeni bir alanın

⁵² 20 Kasım 1976 tarih ve 239 sayılı Fakülte Kurulu Kararı, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁵³ AÜ Ziraat Fakültesi Dekanlığından AÜVF Dekanlığına hitaben yazılan 14 Aralık 1976 tarih ve 13158 sayılı Belge; Genel ve Deneysel Patoloji Kürsüsü Başkanlığından AÜVF Dekanlığına hitaben yazılan 17 Aralık 1976 tarih ve 275 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁵⁴ AÜVF Dekanlığına hitaben yazılan 28 Nisan 1977 tarih ve 68 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁵⁵ Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne hitaben yazılan 29 Haziran 1977 tarih ve 4212 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁵⁶ AÜVF Fakülte Kurulunun 15 Mayıs 1978 tarih ve 188 sayılı Kararı, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁵⁷ AÜVF Dekanlığına hitaben yazılan 14 Haziran 1978 tarih ve 240 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁵⁸ 12 Aralık 1979 tarih ve 427 sayılı Veteriner Fakültesi Yönetim Kurulu Kararı ve AÜVF Dekanlığından Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne hitaben yazılan 14 Aralık 1979 tarih ve 8127 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁵⁹ AÜVF Dekanlığına hitaben yazılan 21 Ekim 1981 tarih ve 548 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁶⁰ AÜVF Dekanlığından Ankara Üniversitesi Rektörlüğüne hitaben yazılan 24 Kasım 1981 tarih ve 9069 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

⁶¹ Türk Standartlar Enstitüsü'nden AÜVF Dekanlığına hitaben yazılan 15 Ocak 1982 tarih ve 0545 sayılı Belge ve AÜVF Dekanlığından Türk Standartlar Enstitüsü Genel Sekreterliğine hitaben yazılan 22 Ocak 1982 tarih ve 430 sayılı Belge, AÜVF Dekanlık Arşivi.

kapılarını açan ve bu alanda pek çok bilimsel faaliyete imza atan adı geçen veteriner hekim akademisyenlerin gerçekleştirdikleri ulusal ve uluslararası çalışmaların^{7,17,26,30,35,39,45,50}, veteriner hekimliği mesleğine öncü bir yaklaşım getirdiği kabul edilebilir.

Veteriner hekimliği öğretiminde su ürünleri alanına ilişkin akademik faaliyetlerin temelini oluşturan AÜVF Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü akademik personelinin çeşitli dönemlerde yurt içi ve yurt dışında öğrenim, inceleme ve araştırmalarda bulunmak üzere görevlendirildiği, bu süreçte özellikle iç sular, göller ve devlet çiftliklerinde balıkçılık ve yetiştiricilik üzerine yapılan çalışmalara ağırlık verildiği^{7,18,26,36,53,54} görülmektedir. Söz konusu kişiler tarafından kültür balıkçılığı konusunda yapılan çalışmaların sadece akademik alanda sınırlı kalmadığı, aynı zamanda halkın yararlanması ve üreticinin bilgilendirilmesi amacını taşıdığı da ileri sürülebilir. AÜVF tarafından balık yetiştiriciliğine dair yayımlanan broşürler^{14,15}, Köyişleri Bakanlığı ile düzenlenen protokol çerçevesinde yapılan çalışmalar (12), kürsü öğretim elemanları tarafından çeşitli illerde yer alan balıkçılık üretim ve araştırma merkezlerinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler, bunun somut örnekleri olarak kabul edilebilir. Nitekim Dinçer (14), Erençin tarafından hazırlanan konu ile ilgili broşürlerin Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinden “Halk Yayını” olarak ve ayrı bir yayın numarası verilerek basıldığına dikkat çekmiştir. Yine Erençin’in (12), Veteriner Fakültesinin Türk köylüsüne yüksek kazançlı yeni bir iş alanı sağlayabilmek amacıyla klasik balıkçılık yanında kültür balıkçılığına ilişkin çalışmalara özellikle önem verdiğini ifade etmesi de bu kanyı doğrulamaktadır.

Türkiye’de 1970 yılına kadar tek veteriner fakültesi olan Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesinin, yeni açılan veteriner fakültelerinde su ürünlerine ilişkin akademik yapılanmaya katkıda bulunduğu öne sürülebilir. Dinçer’in (14), Prof. Dr. Zihni Erençin’in yıllar içinde su ürünleri ve balıkçılık ile ilgili derslerin ve kürsülerin diğer veteriner fakültelerinde de yaygınlaşmasını ve buralara kendi Kürsüsünde yetişmiş elemanların gönderilmesini sağladığını ifade etmesi, bu görüşü doğrulamaktadır. Buna uygun olarak, 1970 yılında Ankara Üniversitesine bağlı Elazığ’da kurulan Veteriner Fakültesinde Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünün (20), 1977 yılında ise İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesinde Doç. Dr. İsmet Baran başkanlığında Balıkçılık ve Su Ürünleri adlı kürsünün kurulduğu bildirilmiştir (21).

AÜVF Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü akademik personeli tarafından gerçekleştirilen başarılı çalışmalara rağmen izleyen yıllarda ilgili anabilim dallarının kapatıldığı ve bu alanda yetişen bilim insanlarının farklı kurumlara atandığı (13,15) bilinmektedir. Veteriner hekimliği öğretiminde ağırlıklı olarak memeli hayvanlar üzerinde odaklanmasının, yükseköğretimde gerçekleştirilen hukuki ve yapısal düzenlemeleri etkilediği ve bu durumun anabilim dallarının kapanmasında rol oynadığı ileri sürülebilir. Nitekim AÜVF Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünün akademik personelinin su ürünleri alanının uzun yıllar veteriner hekimliği öğretiminde konusu olarak kabul edilmediğini bildirmeleri^{8,25,38} bu görüşü destekler niteliktedir. Benzer şekilde, Prof. Dr. Timur’un akademik çalışmaları sırasında soğukkanlı hayvanlar yerine memeli hayvan hastalıkları üzerine çalışması için diğer akademisyenlerden baskı gördüğünü ifade etmesi⁸ dikkat çekicidir. Bununla birlikte, anabilim dallarının kapanmasını takiben su ürünleri alanında yetişen akademisyenlerin diğer yükseköğretim kurumlarında (ziraat fakültesi, su ürünleri yüksekokulları) görev yapmaları, bahsi geçen akademisyenlerin bu alandaki bilimsel erkinin farklı kurum ve kuruluşlar tarafından kabul edildiğini ve su ürünleri alanına hizmet etmeye/katkı sağlamaya devam ettiklerini göstermektedir. Diğer taraftan, günümüz veteriner hekimliği öğretiminde su ürünleri alanının yeniden ivme kazanması ve konunun yirminci yüzyılda AB mevzuatında gündeme gelmesi (10,13) göz önüne alındığında, AÜVF Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsü akademik personeli tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin “zamanının ötesinde” olarak değerlendirilmesi yanlış olmayacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye’de su ürünleri ve balıkçılık alanında görev alan ilk veteriner hekim akademisyenler olan Prof. Dr. Zihni Erençin, Prof. Dr. Halûk Ergüven, Prof. Dr. İsmet Baran, Prof. Dr. Gülten (Pirinççi) Köksal, Dr. Öğr. Üyesi Orhan Erdem, Prof. Dr. Fikri Aydın, Prof. Dr. Selçuk Seçer ve Prof. Dr. Metin Timur’un, Su Ürünleri, Balıkçılık ve Av Hayvanları Kürsüsünün faaliyette bulunduğu 15 yıllık zaman diliminde gerek veteriner hekimliği öğretimine kazandırdıkları yenilikçi yaklaşımla gerekse bu alanda gerçekleştirdikleri pek çok bilimsel faaliyetle veteriner hekimliği tarihinde ayrıcalıklı bir yer edindikleri söylenebilir.

Teşekkür

Çalışmamızın planlama aşamasından başlayarak bizlere rehberlik eden Prof. Dr. Ferruh Dinçer'e, döneme ilişkin tanıklıklarıyla yolumuzu aydınlatan Prof. Dr. Metin Timur, Prof. Dr. Halûk Ergüven, Prof. Dr. Gülten Köksal ve Dr. Öğr. Üyesi Orhan Erdem'e teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu makalenin yazarları, çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Finansal Kaynak Beyanı

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir firmadan veya kişiden maddi destek alınmamıştır.

Yazar Katkısı Beyanı

Fikir/kavram: Berfin Melikoğlu Gölcü, Asuman Uyguntürk

Deney tasarımı: -

Denetleme/Danışmanlık: Berfin Melikoğlu Gölcü, Asuman Uyguntürk

Veri toplama: Berfin Melikoğlu Gölcü, Asuman Uyguntürk, Aytaç Ünsal Adaca

Veri analizi ve yorum: Aytaç Ünsal Adaca

Kaynak taraması: Berfin Melikoğlu Gölcü, Asuman Uyguntürk, Aytaç Ünsal Adaca

Makalenin yazımı: Berfin Melikoğlu Gölcü, Aytaç Ünsal Adaca

Eleştirel inceleme: Berfin Melikoğlu Gölcü, Asuman Uyguntürk, Aytaç Ünsal Adaca

Etik Onay

Bu makaledeki sunulan verilerin, bilgilerin ve dokümanların akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde edildiği tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçlarının bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunulduğuna dair yazarlardan etik beyan alınmıştır.

Kaynaklar

1. Bilecik N. Medeniyet tarlasından marş marşla geçenler. 1. Baskı. İstanbul: Bio-Ofset Matbaacılık; 2012.
2. Doğu Z, Şahinöz E. Yükseköğretimde kapanan bölümler: Su ürünleri örneği. Kent Akademisi 2017;10(32): 490-499.
3. Arpa H. Balıkçılık tarihimizden notlar. 1. Baskı. Ankara: Özdoğan Yayıncılık; 2015.
4. İshakoğlu S. 1900-1946 yılları arasında Darülfünun ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde botanik, zooloji ve jeoloji eğitimi. Osmanlı Bilimi Araştırmaları 1998;2:319-348.
5. Kadioğlu S. Raymond Hovasse'ın Türkiye'deki bilimsel çalışmaları ve Baltalimanı Hayvanat İstasyonunun kuruluşu. Osmanlı Bilimi Araştırmaları 2003;4(2),61-81.
6. Kosswig C. Hidrobioloji Araştırma Enstitüsünün kuruluş ve vazifeleri. 1. Baskı. İstanbul: İ.Ü. Hidrobioloji Araştırma Enstitüsü; 1954.
7. Şengün A. İstanbul Üniversitesinde 1933 Reformundan sonra zoolojinin gelişimi. In: Özemre A, editor. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesinde çeşitli bilim dallarının Cumhuriyet Dönemindeki gelişmesi ve milletlerarası bilime katkısı. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları; 1982. p. 95-9.
8. Timur M, Güven E, Doğan K. Prof. Dr. Kosswig's role in the development of the Turkish fishery. In: Oray IK, Çelikkale MS, Özdemir G, editors. International Symposium of Fisheries and Zoology. 1st ed. İstanbul: İstanbul University; 2003. p. 27-42.

9. Bilgehan H, Ertaş İ, Akşit B. Kuruluşundan günümüze Ege Üniversitesi 1955-2005 (Birinci cilt). 1. Baskı. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi; 2005.
10. Melikoğlu Gölcü B, Uyguntürk A, Ünsal Adaca A. Fisheries and aquaculture in veterinary medical education in Turkey: History and recent developments. *Kafkas Univ Vet Fak Derg* 2021;27(1):67-72.
11. Erk N, Dinçer F. Türkiye’de veteriner hekimlik eğitimi ve Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi tarihi. 1. Baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1970.
12. Erençin Z. Su ürünleri, kültür balıkçılığı ve av hayvanları. *Vet Hekim Der Derg* 1973;43(9-10):250-251.
13. Altun S, Duman M, Satıcioğlu İ, Özkul T. Veteriner hekimliği eğitimi ve mevzuatı çerçevesinde su ürünleri hastalıklarının değerlendirilmesi. *Türk Veteriner Hekimleri Birliği Dergisi* 2018;18(1-2):101-115.
14. Dinçer F. Prof. Dr. Zihni Erençin (Manisa 1910- İstanbul 1993) Ankara Üniversitesi’nin yedinci rektörü (22 Haziran 1957-1959). *Türk Veteriner Hekimleri Birliği Dergisi* 2016;16(3-4):116-126.
15. Dinçer F. Veteriner hekimliğinde tarih araştırmaları. I. Ulusal Veteriner Hekimliği Tarihi ve Mesleki Etik Sempozyumu Bildirileri; 2006 Mart 30–Nisan 1; Elazığ: Örnek Ofset Türkiye. Elazığ; 2006.
16. Anonim. Belgeler ile Su Ürünleri Fakültelerinin kuruluş öyküsü. *Sünder Su Ürünleri* 2010;35/42:63-77.
17. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi (AÜZF). Emekli Öğretim Üyelerimiz. Erişim: <http://www.agri.ankara.edu.tr/emekli-ogretim-uyelerimiz/> Erişim Tarihi: 15.09.2021
18. Türk Veteriner Hekimleri Birliği (TVHB). Vefat ve Başsağlığı. Erişim: <https://tvhb.org.tr/2020/08/19/vefat-ve-bassagligi-15/> Erişim Tarihi: 15.09.2021
19. Timur M, Çolak S, Doğan K. Cumhuriyet Dönemi su ürünleri bibliyografisi. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Yayınları; 2003.
20. Yerlikaya H. Elazığ Veteriner Fakültesi’nin kuruluşu, on yıllık gelişimi ve Türk veteriner hekimlik eğitimindeki yeri. Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ; 1982.
21. Armutak A. İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi’nin kuruluşu ve ilk 10 yıllık (1972-1982) gelişimi. *İstanbul Üniv Vet Fak Derg* 2002;28(2):429-445.